

Pahāti sabab jūd inēnan si Rut

Istori inin istori masaley te'ed. Amban masa si Rut inin taman kuwe'itu labi me' tellumpū' ngibu tahun palabey. Tagna' inakahan hadja istori inin amban pangkat-mamangkatin taman ubus ne Sultan Da'ud magantan si lahat Isra'el. Behu sinulat inin we' a'a Isra'el.

Si Rut inin dembuwa' dende bangsa Mo'ab masaley. Bangsa Mo'ab inin tubu'an si Lot. Tabatsa sabab a'a inēnan si Mo'ab si sulat Genesis 19:30-38. Lahatden tudju silangan amban Tahik Matey. Kuwe'itu lahat miya'an sinakup si lahat Jordan.

Magella si Rut inin si dembuwa' lella bangsa Isra'el patenna' la'i si lahat Mo'ab. Pag matey ellanen nuhut meto'anen iye hap lahat Yahudiya. Lahat inin sinakup si lahat Isra'el bu tudju seddepan amban Tahik Matey. Nuhut iye meto'anen pegge' malasa te'ed iye si meto'ane duk ngandel si Tuhan me' bangsa Isra'elin.

Masaley si bangsa Isra'el bang niya' lella matey, dembuwa' me' usbane mappingedin subey magkuwiraw nabangan baluhin duk ilu'-ilu'in. Saguwa' bang ga' niya' anak mamateyin atawa punggina'ine, usba mappinged iyan subey melli bulak mamateyin. Dem sara'de masaley ga'i makajari pinabellihan bulakin si a'a seddili. Bang baluhin magella balik subey isab si ka'usbahan ellane ley. Anakde lella tagna'in kinimmatan puli' mamateyin bu bulak mamateyin ujudnen si puli' inin isab.

Pag la'i si Rut si lahat Yahudiya magella iye balik si dembuwa' usba ellane ley bu ampune tu'utin si Da'ud, iye sultan mabangsahan si Isra'elin.

Takite si istori inin we' - bisan si Rut tagna' duma'in a'a Tuhanin - tinabangan iye we' Tuhanin pegge' ngandel te'ed iye si Tuhan.

Jūd si Rut

1

Na'omi duk si Rut

¹Masa ewwal pe, masa ga' pe niya' sultan* si lahat Isra'el, niya' unus dem lahat miya'an. Dembuwa' lella amban puweblo Betlehem la'i si Yahudiya pī dahu' hap lahat Mo'ab patenna' la'i. Magtuhut duk andane duk duwe anakne lella. ²Ēn lellahin Elimelek duk ēn

*1:1 lit. 'masa me' hukum pe'. Siye mangantan lahat Isra'elin masaley.

andanen Na'omi, ēn anakden si Mahlon duk Kilyon. Tubu' si Eprata siye amban puweblo Betlehem la'i si Yahudiya. Pi siye hap lahat Mo'ab duk petenna' la'i.*

³ Manjari pag la'i siye matey Elimelek ella Na'omihin, duk ta'amban iye duk duwe anakne lellahin. ⁴ Bu maganda isab siye si dende amban lahat Mo'ab miya'an, ēn dembuwa'in si Orpa duk dembuwa'in si Rut. Pag la'i siye patenna' me' sempū' tahun ⁵ matey isab disi Mahlon duk si Kilyon. Ubus luwal Na'omi matelebbihin, ga' ne niya' ellane duk anakne.

⁶ Pag takalene la'i si Mo'ab we' tinabangan te'ed we' Tuhanin me' a'a Yahudiyahin duk manjari ne te'ed tinanemden, magmemes Na'omi mole' balik magtuhut duk me' eyu 'annen. ⁷ Tahala' iye amban lahat bakas patenna'anden duk harap pī ne siye duk me' eyu 'annen tudju lahat Yahudiya.

⁸ Pag la'i siye si lān pa'in Na'omi si me' eyu'annen, “Mole' ka'am balik pī hap luma' ina'bin. Karayaw tumbasan Tuhanin du kēmon hinanganbi mahāp bakas hininangbi si akuhin duk si me' ellabi ley. ⁹ Duk karayaw ellahan pe ka'am balik duk ngasuwa' ka'am kasanyanganbi si luma' ellabin.” Ubus inūkan siye we' Na'omi. Saguwa' magtāring siye. ¹⁰ Duk pa'inde si iye, “Nuhut kami ka'u pī si lahatnu.”

¹¹ Nambung Na'omi pa'inne, “Balik ne ka'am me' anakku. We'ey ka'am mabaya' nuhut aku? Pa'inbi ke we' nganak pe ku balik duk niya' hinangbi ella? ¹² Hap luma' ne ka'am, dende. Bahi' ne ku, gey ne ku ellahan. Bisan ku upama ellahan nina' duk anakan, ¹³ agadbi pe ke siye samanta'an gey siye hadje? Gey ka'am magella seddili? Gey makajari, me' anakku. Takite ne si me' ilabeyankun we' pinahunitan ku we' Tuhanin duk ma'ase' ku si ka'am.”* ¹⁴ Nāring siye balik. Ubus inūkan we' si Orpa meto'anen duk mole' ne iye balik. Saguwa' si Rut ga'i mabaya' tahala' amban meto'anen.

¹⁵ Pa'in Na'omi si iye, “Bilasnun mole' ne balik pī si usbanen duk si tuhan-tuhan bakas sinambahayangnen. Pī ne kew nuhut iye.” ¹⁶ Saguwa' nambung si Rut pa'inne, “Da'a ku sasa'anun. Nuhut ku ka'u. Tungan-tungan papihannu, nuhut ku. Intag-intag pala'ihannu iye isab pala'ihankun. Me' usbanun, iye isab me' usbakun. Duk Tuhannun iye isab Tuhankun. ¹⁷ Intag-intag kamateyannun, iye isab kamateyankun. Duk iye du isab pangubulan akuhin. Ambat ku pinagmulka'an we' Tuhanin bang ku pasape' amban ka'u seddili amban kamatey.” ¹⁸ Pag kata'uhan Na'omi we' ga' si Rut magduwe-duwe

*1:2 Lahat Mo'ab inin nampal silangan amban Tahik Matey.

*1:13 Masaley si bangsa Isra'el, bang matey lellahin bu ga' niya' anakne subey punggina' inen maganda si baluhin. Anakde tagna'in kinimmatan puli' mamateyin.

manuhut iyehin, ga' ne iye kebbutan.

¹⁹ Palanjaj ne siye tudju Betlehem. Pag tekka siye la'i, hiyul me' a'a si puweblo miya 'an. Duk pa'in me' dendehein, “Na'omi ne hati!” ²⁰ Nambung iye pa'inne, “Da'a ku ēnanun bi Na'omi.* ēnanun bi ku si Mara. Pegge' Tuhan Mabalakatanin inurungan ku we' ne kasigpitan. ²¹ Patahala'ku mabittu'uhin, kumpeleto ku. Sakayi' ku pinapitu balik we' Tuhanin, ga' niya' ine-ine. Da'a ne ku ēnanun bi Na'omi pegge' inurungan kasusehan ku we' Tuhanin, pinatekkahan bala' ku we' Mabalakatanin.”

²² Manjari sā miya'an Na'omi tabalik magtuhut duk si Rut, eyu'annen dende amban lahat Mo'ab. Tekka siye si Betlehem beytu nagna' pagpagani barley.*

2

Magkinata'u si Rut duk si Bo'as

¹ Manjari, niya' dembuwa' usba Na'omi inēnan si Bo'as. Suga' magusba siye sabab ellane ley si Elimelek. Bu si Bo'as inin dayahan duk pinagaddatan we' a'a. ² Dembuwa' ellew ma'id si Rut pu si Na'omi, “Tiya' ku pī si tana' nimuk mata'amban we' me' magpaganihin. Kaw niya' a'a ma'ase' si aku bu da'akne ku nimuk.”

Pa'in Na'omi, “Awe', Anak, pī ne kew.” ³ Ubus, pī ne iye si tana' nimuk me' ta'amban we' me' magpaganihin. Katapīhannen si tana' si Bo'as, usba Elimelek.* ⁴ Ubus, pagtiggel-tiggel ne tekka si Bo'as amban Betlehem la'i si tana'ne. Saginane a'anen pa'inne, “Karayaw ipat Tuhanin ka'am.” Nambung isab siye, pa'inde, “Karayaw iledjiki'an kew we' Tuhanin.” ⁵ Ubus tilew si Bo'as kapatasi magpaganihin, pa'inne, “Sine dende mabata' miya'an?” ⁶ Nambung kapatasin, “Dende bangsa Mo'abin, iye miya'an manuhut Na'omi amban lahat Mo'abin. ⁷ Ma'id iye bang makajari iye nimuk me' mata'amban we' me' magpaganihin. Ubus pitu iye si tana' bu ga' iye pahali kemuwe salung. Ī' iye si payad behu pahali du.”

⁸ Ubus pa'in si Bo'as pu si Rut, “Pakale kew, Dende, da'a kew pī si tana' seddili nimuk. Tu'u kew hadja nimuk tapit si me' bata'anku dendehein. ⁹ Payamanun bang intag

*1:20 Hāti Na'omi mekesinna-sinna; hāti Mara pa'it.

*1:22 Barley da bayu' tinanem, magepang duk buwa' tirigu. Bang bissā Ispanyul inēnan cebada. Pinagani kuwe' paley.

*2:3 Dem sara' bangsa Hibrani masaley subey a'a miskin, a'a liyu-liyu, balu, duk ilu'-ilu' makajari nimuk me' mata'amban we' me' magpaganihin.

pagpaganihanden duk paturul kew si siye. Ga'i da'akku me' lellahin nasew ka'u. Bu sumiyān-sumiyān kew batang nginum, pī kew hadja nginum bohe' dem poga bakas inindukan we' me' lellahin.”

¹⁰ Ubus pasujud si Rut duk pa'inne pu si Bo'as, “We'ey hāp addatnun duk ma'ase' kew si aku duk asipnu ku bu a'a liyu-liyu du ku?” ¹¹ Nambung si Bo'as pa'inne, “Kēmon bakas tahinangnu si meto'anun kemuwe matey ellanu ley ta'aka si aku. Inakahan ku isab we' ambanannu sa'i-samanun duk dī lahatnun duk pitu kew patenna' si bangsa ga' bakas kata'uhannu. ¹² Karayaw tumbasan Tuhanin kew sabab tahinangnun, duk karayaw pinahala'an kew te'ed we' Tuhanin, iye Tuhan bangsa Isra'elin. Tapitu kew si Tuhan mata'u mangelligan ka'uhin.” ¹³ Nambung si Rut, pa'inne, “Hāp te'ed addatnun si aku, Tuwan. Hāp ateykun pegge' hāp bissānu si akuhin bisan ku diyawa' amban me' dara 'akannun.”

¹⁴ Pag sōng mangan siye pa'in si Bo'as pu si Rut, “Dayi' kew mangan. Ngeddo' kew pan, tottokanun dem binagri.” Ubus ningkolo' ne iye duk me' dara'akannen duk urungan si Bo'as iye bēbbed barley. Mangan iye samanta'an ga' iye esso, duk niya' pe lebbine.

¹⁵ Pag pī si Rut balik nimuk, pa'in si Bo'as si me' a'enen, “Ambat ne iye nimuk bisan si ellet me' umpung* bu da'a iye amāhanun bi. ¹⁶ Onotanun bi iye amban me' umpungbi duk ambananun bi. Bang timukne, da'a iye pagesun bi.”

¹⁷ Manjari nimuk barley si Rut sampay kohap. Ubus di'ikanne kēmon bakas tinimuknen bu niya' kulang-labi sempukduwe kilu* buwa' barley. ¹⁸ Bo'one kēmon buwa' barley miya'an pī hap puweblo bu pakitehanne meto'enen. Ginuwa'an isab we' ne lukasnen duk pangurungne iye. ¹⁹ Tinilew iye we' meto'enen, pa'inne, “Intag timuknu kēmon inin ellew inin? Tana' sine papihannun? Karayaw inurungan kahāpan a'a mama 'ase' si ka'uhin!” Ubus magaka si Rut we' bakas maghinang iye si dembuwa' tana' depu 'nen inēnan si Bo'as. ²⁰ Ubus pa'in Na'omi si eyu'annen, “Karayaw iledjiki'an iye we' Tuhanin. Bang Tuhanin, ga' iye pareheng magpakite ase'nen si kite ma'ellumin duk si mamateyin.” Ubus tambahanne pe, pa'inne, “Lella iyan pingged pe pagusbahanten duk iye. Iye dembuwa' me' a'a magkuwiraw nabangan kite.* ²¹ Ubus pa'in si Rut, “Bu pa'inne

*2:15 Bang ubus kinehet batangnen we' me' lellahin, pinekkes me' umpungin we' me' dendehin ubus bu pinatengge supaya toho'.

*2:17 lit. dembuwa' ephah (da bayu' takesan masaley).

*2:20 lit. 'usba ngalekkat kite'. A'a sā iyan subey belline bulak usbanen duk pusaka'anin ga'i tapī si a'a seddili.

pe isab si aku, ‘Patapit kew hadja si me' dara'akankun samanta'an ga'i ubus paganihin.’
 ”²² Nambung Na'omi, pa'inne, “Awe', Anak, hāp pe bang kew nuhut me' dara'akanne
 dendehein, pegge' bang kew pī si tana' seddili kaw niya' hinangde la'at si ka'u.”
²³ Hangkan si Rut nimuk patapit si me' dara'akan si Bo'as dendehein ngeregse' ubus
 pagani barley duk buwa' tiriguhin*. Bu patenna'annen la'i si meto'anen.

3

Si Rut duk si Bo'as la'i si pagdi'ikan

¹ Dembuwa' ellew pa'in si Na'omi pu si Rut, eyu'annen, “Subey ne kew pa'ellhanku
 duk ne kew magluma'an dīnu. ² Na, bakas kew maghinang nuhut me' dara'akan si Bo'as
 bu kata'uhannu hep we' usbate iye. Pakale kew, nina' magpalid barley iye la'i si pagdi
 'ikan. ³ Hangkan mandi kew bu nu magbengngi-bengngi bu asekun semmeknu mahāpin.
 Ubus padurul kew pī si pagdi'ikan; saguwa' da'a kew pakite si iye samanta'an ga'i pe iye
 ubus mangan duk ngingum. ⁴ Bang pabāk ne iye payamanun duk esseb-essebun bang
 intag. Ubus pī kew, lukahun mantane si bettisnen*, duk pabāk kew la'i. Ubus bugtu'
 akahanne kew bang ine subey hinangnu.”⁵ Pa'in si Rut, “Hinangku sa' kēmon pina
 'innun.”

⁶ Hangkan padurul iye hap pagdi'ikan duk hinangne kēmon dina'ak we' meto'anen.
⁷ Pag ubus si Bo'as mangan duk ngingum duk sinna diyalem ateynen pī iye pabāk si
 bihing tumpuk barley tuli. Kamaya-maya si Rut hap pī, lukane mantane si bettisnen duk
 pabāk iye la'i. ⁸ Pag nenga' bahangi ne, takeddut si Bo'as. Pag ngape iye niya' hati'
 dende pabāk si bettisne! ⁹ “Sine kew,” pa'inne. Nambung iye, pa'inne, “Si Rut ku,
 Tuwan. Pegge' ka'u usba kami magkuwiraw nabangan kami hinangun ku anda.*”¹⁰ Pa'in
 si Bo'as, “Karayaw iledjiki'an kew we' Tuhanin, Dende. Hāp bo'ohannun si meto'anun
 bu mās hāp ne kuwe'itu bo'ohannun si aku usbanun pegge' duma'in pinihanun lella bata',
 miskin ke atawa dayahan. ¹¹ Na, da'a kew suse, Dende. Tuhutku sa' kēmon kinabaya
 'annun. Kata'uhan du we' kēmon a'a dem puweblohin we' ka'u dende hāp addatnen.
¹² Saguwa' bisan to'o we' pingged pagusbahan kamihin duk meto'anu lellaley, niya' pe

*2:23 Bang siye magpagani, barley dehellu maki buwa' tirigu. Me' duwem bulan maki
 ubus pinaganiden.

*3:4 Hātinin masaley, meke'ipat iye.

*3:9 lit. bettadun mantanun diyata'ku

dembuwa' lella pesōng pingged amban aku. ¹³ Tu'u ne kew hadja tiggelan ga'i pe danta'. Sumu salung payamante sa' bang ngatu a'a miya'an magkuwiraw ngipat ka'u. Bang ngatu iye, na hāp; iye ne iyan. Saguwa' bang ga'i iye ngatu - napa ne ku kuwe'itu bu pakale Tuhanin - aku ne iye. Pabāk ne kew hadja tu'u sampay sumu salung.”

¹⁴ Ubus pabāk si Rut la'i si antag bettisnen sampay subu-subu. Saguwa' donga' iye lindem pe supaya ga'i iye takilale. Pegge' pa'in si Bo'as we' ga' niya' subey ngata'uhanne we' niya' dende bakas la'i si pagdi'ikan. ¹⁵ Pa'in si Bo'as, “Pituhun olosnun duk bellatun.” Ubus isihanne ennem takesan* barley duk tinabangan iye we' ne pinapī diyata' bahane. Ubus pī iye balik hap puweblo. ¹⁶ Pag tekka si Rut si pala'ihan meto'anen tinilew iye we' Na'omi, pa'inne, “Sa'ingge du ka'am, Anak?” Ubus inakahan iye kēmon we' si Rut bang ine hinang si Bo'as si iyehin. ¹⁷ Ubus pa'inne pe, “Urunganne ku me' ennem takesan barley inin pegge' ga'i ko' makajari we' mole' ku pitu bu ga' niya' tabo 'oku.” ¹⁸ Pa'in Na'omi, “Da'a kew sasew, Anak, tiggelan ga'i pe kata'uhannu ka 'ujudannen. A'a iyan ga'i pahali samanta'an ga'i haregla palkala'in ellew inin.”

4

Kinawin si Bo'as duk si Rut

¹ Si Bo'as mana'ik pī si pagmitingan la'i si tarangka dinding puweblohin duk ningkolo' iye la'i. Ubus palabey isab usba eymulla Elimelek dembuwa'in, iye bakas tina'at we' si Bo'as dehelluhin. Lingananne iye, pa'inne, “Dayi' kew pitu, bagay, ningkolo' kew tu'u.” Hangkan pī iye duk ningkolo'. ² Ubus da'ak si Bo'as sempū' me' bahi' puweblohin ningkolo' isab la'i. Bu ningkolo' siye. ³ Ubus pa'in si Bo'as si usbane miya'an, “Si Na'omi pitu balik amban lahat Mo'ab bu mabaya' magpabelli bulak usbate ley Elimelek. ⁴ Tapikilku we' subey kew akahanku. Bang baya' bellinu bulakin subey bellinu si harapan me' a'a duk bahi' maningkolo' matu'u inin. Saguwa' bang ga'i kew mabaya', magaka kew, supaya kata'uhanku. Pegge' ka'u mapatut dehellu mangeddo' bulakin ubus bu aku.” Nambung lellahin, pa'inne, “Awe', aku ne ngeddo'ne.” ⁵ Ubus pa'in si Bo'as, “Na, bang si ka'u ne bulakin, subey isab si ka'u si Rut dende balu bangsa Mo'abin, supaya niya' puli' usbate mamateyin duk ga'i lepas bulakden amban pamilyade.” ⁶ Nambung lellahin pa'inne, “Bang sā ī', ga'i ku. Pegge' bang eddo'ku bulakin mekelutang* aku. Si ka'u ne, bang aku, ga'i takole'ku.”

*3:15 kaw 6 'omer', me' 24 kilu

*4:6 Pegge' bulakin suku' si puli' mamateyin bu makapagka'at dī pusaka'ne bang niya'

⁷ Masa ewwalley iye addat me' bangsa Isra'elin bang niya' a'a malinda kapatutne melli bulakin si sawe'ne, subey luwasanne tehomp'a'nen duk pangurungne si pamalindahanne kapatutin. Iye inin tanda' we' puwas ne palkala'in. ⁸ Hangkan pa'in usba miya'an pu si Bo'as, "Ka'u ne ngeddo'ne," bu luwasanne tehomp'a'nen.* ⁹ Ubus pa'in si Bo'as si me' bahi'in duk kēmon a'a mala'ihin, "Ellew inin ka'am ne saksi'kun. Kēmon maniya' pu si eymulla Elimelekley duk si Kilyon duk si Mahlon eddo'ku ne amban Na'omi. ¹⁰ Eddo'ku isab si Rut, dende bangsa Mo'ab, bakas anda si Mahlonley, duk maganda ku si iye supaya mamateyin tege puli' duk ga'i lepas pusaka'nen duk ēn mamateyin ga'i lepas si usbane duk si lahatne. Ellew inin ka'am ne saksi'kun." ¹¹ Manjari me' bahi'in duk kēmon a'a sinduwe mala'ihin missā, pa'inde, "Awe', naksi' ne kami. Karayaw pamanjari Tuhanin dende mapa'asek si luma'nun kuwe' si Rakel duk si Le'a masaley, siye kapapu'an kēmon bangsa Isra'elin. Karayaw ngabasagan kew si lahat Eprata duk bantu kew si Betlehem. ¹² Karayaw urungan Tuhanin ka'am tubu' duk dende mabata' inin, duk karayaw pamilyanun kuwe' pamilya papu'ten bi si Peres*, anak si Yahud duk si Tamarin."

¹³ Ubus ineddo' we' si Bo'as si Rut duk hinangne anda. Pag magdembuwa' ne siye iledjiki'an siye we' Tuhanin duk betteng ne si Rut bu nganak lella. ¹⁴ Ubus pa'in me' dende si puweblohin pu si Na'omi, "Pudjite bi Tuhanin, ellew inin inurungan kew we' ne ampu. Karayaw ngabantu iye diyalem bangsa Isra'el. ¹⁵ Karayaw sabab nakanak inin ga'i ne lemma' lessanu duk ipatne kew bang kew bahi'. Pegge' inanakan iye we' eyu 'annu mamalasa si ka'uhin duk pesōng iye hāp si ka'u amban pitu' anak lella." ¹⁶ Ubus pinippi nakanakin we' Na'omi duk inipat we' ne. ¹⁷ Me' dende sawe'ne magtapit luma'in missā, pa'inde, "Niya' ne anak Na'omi lella." Duk ēnande iye si Obed. Ujudnen si Obed sama si Jesse, duk si Jesse sama si Da'ud.*

¹⁸ Iye inin me' tubu' si Peresin: si Peres sama si Hesron, ¹⁹ si Hesron sama si Aram, si Aram sama Amminadab, ²⁰ Amminadab sama si Nahson, si Nahson sama si Salmon, ²¹ si Salmon sama si Bo'as, si Bo'as sama si Obed, ²² si Obed sama si Jesse, si Jesse sama si Da'ud.

pe anakne namba.

*4:8 Me' sulat sinduwehin tambahande: duk pangurungne pu si Bo'as.

*4:12 Si Peres inin dembuwa' me' kapapu'an si Bo'as.

*4:17 Si Da'ud inin ujudnen manjari sultan bangsa Isra'el.

